

RAN - 1901000103020002

RAN-1901000103020002**S.Y.B.A. (Sem. III) Examination October - 2023****Population Education વસ્તી શિક્ષણ (ID)****સૂચના : / Instructions**

(1)

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

S.Y.B.A. (Sem. III)

Name of the Subject :

Population Education વસ્તી શિક્ષણ (ID)

Subject Code No.: 1901000103020002

Seat No.:

Student's Signature

- (2) બધા પ્રશ્નોનાં ઉત્તર લખો.
(3) પ્રત્યેક પ્રશ્નના ગુણ જમાણી બાજુ દર્શાવેલ છે.

પ્રશ્ન 1(અ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી લખો.**10**

- (1) રોબર્ટ માલ્થસે વસ્તી પરનો નિબંધ કઈ સાલમાં પ્રગટ કર્યો?
(A) 1738 (B) 1750
(C) 1775 (D) 1777
- (2) આશ્રીત વસ્તીમાં કોનો સમાવેશ થાય છે?
(A) યુવાનો (B) યુવતીઓ
(C) વૃદ્ધો (D) કિશોરો
- (3) દેશના આર્થિક વિકાસના લાભોને વસતિવધારો રાત્રિના ચોરની માફક લૂટી જાય છે આ વાક્ય કોણે આપ્યું?
(A) રોબર્ટ માલ્થસ (B) ફ્રાંક લોરેન્સ
(C) વિન્ડસન (D) અશોક મહેતા
- (4) 2015 પ્રમાણે ભારતમાં પ્રતિ 1000 વસ્તીએ જન્મદરનું પ્રમાણ કેટલું હતું?
(A) 20.8 (B) 15.8
(C) 30.8 (D) 25.8

- (5) ભારતમાં સૌથી વધારે વસ્તી કયાં વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલી છે?
- (A) ખેતી ક્ષેત્ર (B) ઉદ્યોગ ક્ષેત્ર
(C) નોકરી ક્ષેત્ર (D) વ્યાપાર ક્ષેત્ર
- (6) પાત્ર યુગલોની વય કેટલી હોય છે?
- (A) 15 થી 44 (B) 13 થી 43
(C) 15 થી 35 (D) 15 થી 55
- (7) ભારતમાં સૌ પ્રથમ વસ્તી ગણતરી ક્યારે થઈ?
- (A) 1891 (B) 1871
(C) 1851 (D) 1861
- (8) વસ્તીશાસ્ત્રીય માહિતી મેળવવાના સ્રોતોની માહિતી કોણે આપી?
- (A) રોબર્ટ મલ્થસ (B) ઠાંડેકર
(C) આશિષ બોઝ (D) શ્રી કેનન
- (9) ભારતમાં સૌથી વધારે વસ્તી ધરાવતું રાજ્ય કયું છે?
- (A) ઉત્તર પ્રદેશ (B) તામિલનાડું
(C) બિહાર (D) ગુજરાત
- (10) ભારતમાં સૌથી વધારે વસ્તીની ગીચતા ધરાવતું શહેર કયું છે?
- (A) દિલ્હી (B) ચંડીગઢ
(C) મુંબઈ (D) બેંગલોર

પ્રશ્ન 1(બ) ખાલી જગ્યા પૂરો.

05

- (1) વસ્તીવૃદ્ધિના મુખ્ય પરિબળ તરીકે _____
- (2) 2015 પ્રમાણે ભારતમાં પ્રતિ 1000 વસ્તીએ મૃત્યુદરનું પ્રમાણ _____
- (3) ભારતમાં સૌથી ઓછું જાતી પ્રમાણ _____ રાજ્યમાં છે.
- (4) નોંધણી પદ્ધતિમાં _____ નોંધ કરવામાં આવે છે.
- (5) વસ્તી સંક્રાંતિ સિદ્ધાંતના _____ તબક્કા છે.

પ્રશ્ન 2. નીચેના પ્રશ્નોનાં ટૂંકમાં જવાબ આપો.

10

- (1) જન્મદરની વ્યાખ્યા આપો.
- (2) વસ્તીની ગીચતા એટલે શું?

- (3) વસ્તીશિક્ષણના ત્રણ હેતુઓ જણાવો.
- (4) અતિવસ્તી અને અલ્પવસ્તી એટલે શું?
- (5) માલ્થસના મતે વસ્તી કઈ શ્રેણીમાં વધે છે?

પ્રશ્ન 3. વસ્તીશિક્ષણનો અર્થ સ્પષ્ટ કરી, વસ્તીશિક્ષણના કાર્યક્ષેત્રની ચર્ચા કરો. 13

અથવા

વસ્તી ગણતરી એટલે શું? વસ્તી ગણતરીની ઉપયોગિતા જણાવો.

પ્રશ્ન 4. ટૂંક નોંધ લખો (કોઈ પણ બે) : 12

- (1) ઉંચા જન્મદરના કારણો.
- (2) યુવાનો અને વસ્તીશિક્ષણ
- (3) નોંધણી પદ્ધતિની મર્યાદા
- (4) વસ્તીસંક્રાંતિ સિધ્ધાંત

ENGLISH VERSION

Instructions:

- (1) Attempt all questions.
- (2) Marks of each question are indicated on the right side.

Que.1(a) Choose the correct option from the following questions and write. 10

- (1) In which year did Robert Malthus publish his essay on population?

(A) 1798	(B) 1750
(C) 1775	(D) 1777
- (2) Who is included in the target population?

(A) Young men	(B) Young women
(C) Elderly	(D) Juveniles
- (3) Population robs the country like a thief in the night of the benefits of its economic development, who gave this sentence?

(A) Robert Malthus	(B) Frank Lawrence
(C) Windson	(D) Ashok Mehta
- (4) What was the birth rate per 1000 population in India as per 2015?

(A) 20.8	(B) 15.8
(C) 30.8	(D) 25.8

- (5) In which occupation is the largest population to concern in India?
 (A) Agricultural sector (B) Industrial sector
 (C) Job sector (D) Business sector
- (6) What is the age of eligible couples?
 (A) 15 to 44 (B) 13 to 45
 (C) 15 to 35 (D) 15 to 55
- (7) When was the first census conducted in India?
 (A) 1891 (B) 1871
 (C) 1851 (D) 1861
- (8) Who provided information on sources of demographic information?
 (A) Robert Malthus (B) Dandekar
 (C) Ashish Bose (D) Shri Kanan
- (9) Which is the most populous state in India?
 (A) Uttar Pradesh (B) Tamil Nadu
 (C) Bihar (D) Gujarat
- (10) Which is the most densely populated city in India?
 (A) Delhi (B) Chandigarh
 (C) Mumbai (D) Bangalore

Que.1(b) Fill in the blanks.

05

- (1) _____ as a major factor in population growth
- (2) Death rate per 1000 population in India as per 2015 _____
- (3) In India the lowest sex ratio _____ is in state.
- (4) _____ is recorded in the registration system.
- (5) Population transition theory has _____ stages.

Que.2. Answer the following questions briefly.

10

- (1) Define birth rate.
- (2) What is population density?
- (3) State three objectives of population education.
- (4) What is overpopulation and under population?
- (5) According to Malthus in which progression population growth*?

Que.3 Explain the meaning of demography, discuss the scope of demography. **13**

OR

What is Census? State the utility of census.

Que.4 Write a short note (any two): **12**

- (1) Causes of high population.
  - (2) Youth and Population Education
  - (3) Limitation of Registration Method
  - (4) Theory of Population Transition
-